

Araştırma Makalesi

Beyaz Fil Sendromu Çerçevesinde Olimpiyatların Ekonomik ve Mali Boyutu Üzerine Değerlendirmeler

Assessments on the Economic and Fiscal Dimensions of the Olympics in the Framework of the White Elephant Syndrome

<p>Kemal CEBECİ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü kcebeci@marmara.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-4405-6423</p>	<p>Özkan ZÜLFÜOĞLU Doç. Dr., Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü ozkan.zulfuoglu@marmara.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-0305-1685</p>
---	--

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
21.06.2023	09.08.2023

Öz

Pierre de Coubertin'in başkanlığında, 1894 yılında Paris'te düzenlenen kongrede, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin kurulmasının ardından, I. Olimpiyat Oyunları 1896'da 14 ülkenin katılımıyla Atina'da düzenlenmiştir. Dokuz spor dalının yer aldığı ilk olimpiyatların ardından spor dalı ve yarışma sayısı sürekli artmış, Tokyo 2020 Olimpiyatları 33 dalda 339 madalya mücadelesine sahne olmuştur. Pekin 2008 Olimpiyatları, 42 milyar ABD dolarına ulaşan harcama ile tarihin en yüksek maliyetli olimpiyatı olmuştur. Olimpiyatlar, bütçelerinin ulaştığı seviye, ekonomisi, televizyon yayınları, milyarlarca insana ulaşması, sponsorluk faaliyetleri, turizm gibi boyutları ile bir spor organizasyonu olmanın ötesinde çok önemli anlamlar ifade etmektedir. Ülkeler, organizasyona yönelik dikkat çekici boyutta harcama yapmakta ve büyük yatırımlar gerçekleştirmektedirler. Bu durum oyunların ekonomik boyutunu, sportif boyutu kadar dikkat çekici kalmaktadır. Projelerin oyunlar sonrası atıl kalma riski, olimpiyatların ekonomik yönünü tartışmaya açmaktadır. Büyük yatırım projeleri, spor merkezleri, bunların finansmanı, projelerin oyunlar sonrası aktif olarak değerlendirilememesi, olimpiyatlara ilişkin literatürde özellikle "beyaz fil sendromu" çerçevesinde değerlendirmeleri beraberinde getirmektedir. Çalışma Rio 2016, Londra 2012, Pekin 2008 ve Atina 2004 Olimpiyatları özelinde olimpiyatların ekonomik ve mali boyutunu beyaz fil sendromu çerçevesinde ele almaktadır. Çalışmaya konu olan olimpiyatlar ekonomik, mali ve sportif veriler ışığında incelenmekte, ilgili dört olimpiyat ortaya çıkan maliyetler ve olimpiyatlardan elde edilen kazanımlar noktasında tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Olimpiyatlar, Beyaz Fil Sendromu, Kamu Maliyesi, Spor Merkezleri, Yatırımlar

Jel kodları: Z20, Z23, Z28, Z29, H50, H60

Abstract

Under the chairmanship of Pierre de Coubertin, International Olympic Committee was established in Paris in 1894. 14 countries were represented in First Olympics in Athens 1896. After first Olympics with 9 sports branches, number of branches and competitions increased and Tokyo 2020 Olympics witnessed 339 medal struggles in 33 branches. Beijing 2008 was the highest-cost Olympics with expenditures \$42 billion. Olympics started as sports organization, mean more than sports organization with budgets, economy, tv broadcasts, sponsorships, tourism. Countries organize the Olympics make significant infrastructure expenditures and investments for stadiums. This makes economic dimension of games as remarkable as sportive dimension. Risk of investment projects remaining idle after the games, opens up the costs of Olympics to discussion. Investments, stadiums, their financing, and the fact that these projects cannot be actively evaluated after the games bring about evaluations in the literature on Olympics, especially within the framework of "white elephant syndrome". Study focuses Rio 2016, London 2012,

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Cebeci, K. & Zülfüoğlu, Ö., 2023 Beyaz Fil Sendromu Çerçevesinde Olimpiyatların Ekonomik ve Mali Boyutu Üzerine Değerlendirmeler, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(3), 1895-1916.

Beijing 2008, Athens 2004 Olympics, and deals with the economic and financial dimensions of Olympics within the framework of white elephant syndrome. Olympics are examined in light of economic, financial and sportive data and discussed in terms of costs and gains from Olympics.

Keywords: Olympics, White Elephant Syndrome, Public Finance, Sport Centers, Investments

Jel Codes: Z20, Z23, Z28, Z29, H50, H60

1. Giriş

Olimpiyat oyunları, şehirlerin ve ulusların ev sahipliği yaptığı en büyük, en yüksek profilli ve en pahalı mega etkinliktir. (Flyvbjerg ve ark., 2021a, s. 233). Olağanüstü ulaşılabilirlik düzeyi ile olimpiyat oyunları, küresel bir izleyici kitlesine ulaşmak için benzersiz bir platform sağlamakta ve dünyadaki şehirler, ülkeler ve diğer etkinlikler için örnek alınacak bir model olma özelliği göstermektedir (Müller ve ark., 2021, s. 340). Olimpiyat oyunları, dünya çapındaki en büyük çoklu spor etkinliği olmanın yanında çok sayıda karmaşık faaliyeti bir araya getiren kompleks bir girişimdir. Farklı sektör ve alanlardan 300'den fazla proje/şubelerin ve farklı topluluklar/şehirlerin koordine edilmesini ve genellikle 50'den fazla paydaşın uyumlu bir şekilde çalışmasını zorunlu kılan Olimpiyat oyunları, bu yönüyle çok özel bir organizasyon olma özelliği göstermektedir. Etkinliğin düzenlenmesi için mevcut altyapının iyileştirilmesinin yanında yeni altyapı yatırımları gereksinimi söz konusu olabilmekte, bu düzeyde bir organizasyon kamu, özel kesim ve uluslararası düzeyde çok sayıda paydaşın birlikte çalışmasını beraberinde getirmektedir (Preuß ve ark., 2019, s. IX).

Olimpiyatların, ilk modern oyunların düzenlendiği 1896'dan günümüze oldukça dinamik bir gelişim gösterdiği görülmektedir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte, bir yandan Olimpiyatlara ev sahipliği maliyetleri önemli ölçüde yükselmiş bunun yanında oyunlardan elde edilen gelirler de hızla artmıştır. Elde edilen gelirlerin artmasına karşın, oyunların maliyetlerindeki artış, ev sahibi ülkelerin yüklendiği maliyetler konusunda tartışmaları beraberinde getirmiştir. Artan sayıda araştırmacı, oyunlara ev sahipliği yapmanın faydalarının ekonomik anlamda tartışmalı olduğunun altını çizerek, olimpiyatlara ev sahipliği yapan ülkelerin büyük borçlar ve bakım yükümlülükleri ile karşı karşıya kaldıklarını ortaya koymuşlardır. Olimpiyat komitelerinin, gerçekçi bütçe planlamasını teşvik etmesi gerektiği, şeffaflığın artırılması ve kamu yararına hizmet eden sürdürülebilir yatırımların teşvik edilmesi gibi noktaların üzerinde durulmuş; maliyetlerin boyutu ile birlikte düşünüldüğünde olimpiyatların sürdürülebilirliği önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir (McBride ve Manno, 2021, s. 1).

Olimpiyatlara ilişkin sadece spor dalları ile ilgili ortalama ev sahipliği maliyeti yaklaşık 12 milyar ABD doları¹ düzeyine ulaşmaktadır. Sporla ilgili olmayan maliyetler, genellikle sporla ilgili maliyetin birkaç katını bulmaktadır. 1960'tan bu yana hemen hemen bütün olimpiyatların, gerçek anlamda ortalama % 172 ile öngörülen bütçeyi aştığı görülmektedir. (Flyvbjerg ve ark., 2021a, s. 233). Bu yönüyle Olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın, uzun vadede büyük bir mali yükü olduğu konusuna işaret edilmekte ve bu çerçevede oldukça kapsamlı bir literatür bulunmaktadır². Günümüze kadar Olimpiyatlara ev sahipliği yapan şehirlerden Los Angeles 1984 ve Barselona 1992 olmak üzere sadece ikisinin kâr elde ettiği dikkat çekmekte; diğer ev sahibi ülkelerin, çok yüksek maliyetler ve finansman güçlükleriyle karşı karşıya kaldıkları görülmektedir (Khraiche ve Alakshendra, 2021, s. 845-846).

Olimpiyatların kısa ve uzun vadeli maliyetlerine ilişkin tartışmalar, olimpiyat oyunlarını “beyaz fil sendromu” çerçevesinde ele alınan konulardan biri haline getirmektedir. Beyaz fil sendromu, literatürde yarım kalan kimi zaman da tamamlanmakla birlikte beklenen faydaları sağlamayan yüksek maliyetli büyük kamu yatırım projeleri için kullanılan bir kavram olarak dikkat çekmektedir (Ndikumana ve Boyce, 2011, s. 20). Söz konusu projelerin gerek yatırım maliyeti gerekse de işletim maliyetleri oldukça yüksek boyutlara ulaşabilmektedir. Olimpiyat oyunları için gerekli olan yüksek bütçeli yatırımlar, oyunlar sırasında yapılması zorunlu maliyetler, söz konusu yatırımların bir bölümünün oyunlar sonrası atıl kalması, kamu bütçesi üzerindeki yükler, oyunların beyaz fil sendromu ile ilişkili şekilde ele alınması noktasını güçlendiren faktörler olmaktadır.

¹ 2007-2016 yılları arasında düzenlenen ve verilerinin mevcut olduğu son beş oyunun maliyeti ortalama 12 milyar dolar düzeyindedir. Söz konusu maliyetlere genellikle bunun birkaç katına mal olan karayolu, demiryolu, havaalanı, otel ve diğer altyapı maliyetleri dahil değildir (Flyvbjerg ve ark., 2021a, s. 233).

² (Bkz.: Baade ve ark., 2010; Giesecke ve Madden, 2011; Khraiche ve Alakshendra, 2021).

Olimpiyat oyunları, düzenleyici şehir ve ülke açısından önemli bir prestij niteliği taşımaktadır. İlgili şehrin altyapısına getirdiği katkılar, ülke tanıtımı, uzun vadede turizm açısından oluşabilecek pozitif etkiler söz konusu olsa da çalışmamız, konunun maliyet odaklı bölümüne yönelmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede Olimpiyat oyunları, ev sahibi ülke açısından ortaya çıkardığı maliyetler, finansman güçlükleri ve kamu bütçesi üzerinde oluşturduğu yükler çerçevesinde ele alınmaktadır. Çalışmada öncelikli olarak özellikle yaz olimpiyatlarına ilişkin literatür incelenmekte, bunun yanında beyaz fil sendromu çerçevesindeki literatür olimpiyat oyunları özelinde ele alınmaktadır. Ayrıca beyaz fil sendromunun teorik boyutuna da kapsamlı şekilde yer verilerek konunun kuramsal çerçevesi ortaya konulmaktadır. Buna ek olarak olimpiyatların düzenlenmesine ilişkin ortaya çıkan maliyetler, oyunlara ilişkin ekonomik ve mali veriler incelenmekte, Rio 2016, Londra 2012, Pekin 2008 ve Atina 2004 Olimpiyatları, beyaz fil sendromu ile ilişkili şekilde tartışılmaktadır.

Çalışmada Rio 2016, Londra 2012, Pekin 2008 ve Atina 2004 Olimpiyatları³ özelinde olimpiyat oyunları ve beyaz fil sendromuna odaklanılmasında olimpiyatlara ilişkin ev sahipliği yarışının özellikle 2000'ler sonrası hızlanması etkili olmuştur. Covid 19 nedeniyle gecikmeli olarak 2021'de düzenlenen Tokyo 2020 yaz olimpiyatları üzerinden mali sonuçları itibarıyla sağlıklı bir analiz yapmaya yeterli zaman geçmediği için söz konusu olimpiyat çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırma teorik boyutunun yanında kapsamlı bir literatür ve veri incelemesine dayanmaktadır. Olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın olumlu ve olumsuz etkileri literatürden hareketle tartışılmakta bunun yanında söz konusu dört olimpiyata ilişkin sayısal veriler değerlendirilmektedir. Söz konusu veriler, literatürde ortaya konan görüşler ışığında karşılaştırmalı olarak ele alınmakta buradan hareketle olimpiyatlar ve beyaz fil sendromu hem teorik açıdan incelenmekte hem de çalışmanın kapsamını oluşturan dört olimpiyat özelinde beyaz fil sendromunun geçerli olup olmadığı araştırılmaktadır.

2. Beyaz Fil Sendromu

Beyaz fil sendromu, başlatılan ancak asla tamamlanmayan veya tamamlanan ancak beklenen faydaları sağlamayan büyük maliyetli kamu projeleri olgusunu ifade eden bir kavramdır. Bu projeler genellikle kötü yönetim, fazla harcama ve karar verme sürecinde şeffaflık eksikliği ile karakterize edilmektedir (Ndikumana ve Boyce, 2011, s. 20). Ayrıca "beyaz fil sendromu", bir proje veya girişimin aşırı derecede pahalı, karmaşık veya zaman alıcı hale geldiği ve çoğu zaman orantılı fayda veya değer sağlamadığı bir durumu tanımlamak için de kullanılan bir terimdir. Beyaz fil terimi genellikle bakımı maliyetli ve pratik kullanımı veya değeri çok az olan bir mülke atıfta bulunmak için kullanılmaktadır. Beyaz fil olarak adlandırılan kamu yatırım projeleri önemli sosyal maliyetlere yol açmakta ve politikacılar tarafından kamu kaynaklarının verimsiz dağıtımına örnek olarak verilmektedir (Robinson ve Torvik, 2005, s. 198; Albalade ve Bel-Piñana, 2022, s. 51-52; Berksoy, Şahin ve Uysal, 2012, s. 77-78).

Beyaz fil sendromu, büyük, pahalı projelerin, maliyetlerini haklı çıkarmak için yeterli fayda sağlama olasılığı düşük olmasına rağmen takip edildiği bir olguyu ifade etmektedir. Kamu maliyesi literatüründe özellikle kamu projelerinin ekonomik uygulanabilirliğini değerlendirmek için kullanılan maliyet-fayda analizi kavramı uzun süredir gündemdedir. Bu bakımdan beyaz fil sendromu aslında bir nevi literatürde ilk kez Dupuit tarafından kullanılan fayda maliyet analizine ilişkindir. Dupuit, marjinal fayda ilkesini açıkça ifade eden ve talep eğrisinin altındaki alanı bir refah ölçütü ile ilişkilendiren ilk iktisatçı olmuştur. Daha önce Cournot'nun yaptığı gibi Dupuit de talep edilen miktarın fiyatın azalan bir fonksiyonu

³ Yaz olimpiyatları spor dalı sayısı, müsabakaların kapsamı, sporcu katılımı ve izleyici sayısı açısından en kapsamlı organizasyon olma niteliği taşımaktadır. Son yaz olimpiyatları olan Tokyo 2020 oyunlarında toplam 33 dalda 339 madalya mücadelesine sahne olmuş ve 1080 madalya verilmiştir. Son kış olimpiyatları Pekin 2022'de ise 15 spor dalında 327 madalya sahibini bulmuştur. Yaz olimpiyatları dünya genelinde daha çok ilgi görmekte ve ulaştığı izleyici sayısı açısından da kış olimpiyatlarının önüne geçmektedir. Şehirler, yaz olimpiyatlarını düzenlemek için daha büyük bir yarış içine girmekte ülke tanıtımı açısından da yaz olimpiyatları daha kapsamlı bir olanak sağlamaktadır. Olimpiyatlara ilişkin literatür de büyük ölçüde yaz olimpiyatlarına odaklanmakta, yaz oyunları çerçevesinde atıl kalma olasılığı olan büyük yatırım projelerine ilişkin bir literatür söz konusu olmaktadır. Çalışmamıza Rio 2016, Londra 2012, Pekin 2008 ve Atina 2004 Olimpiyatlarının ele alınmasının nedeni özellikle 2000'ler sonrası dönemde ülkelerin büyük yatırım projeleri ile kapsamlı bir ev sahipliği yarışına girmiş olmalarıdır. 2004 Atina oyunları olimpiyatların 100. yılını temsilen bu yarışta önemli bir dönüm noktası olmuştur. Los Angeles 1984 olimpiyatlarına kadar mali bir yük olarak görülen olimpiyatlar, Atlanta 1996, Sydney 2000 ile birlikte daha cazip hale gelmiş, Atina 2004 ile başlayarak da ev sahipliği için ülkelerin büyük rekabetine sahne olmuştur. Tokyo 2020 yaz olimpiyatları henüz mali sonuçları açısından sağlıklı bir veri setine ulaşmak tam olarak mümkün olmadığı için çalışmanın kapsamına dahil edilmemiştir (IOC, 2023a; IOC, 2023b; Khraiche ve Alakshendra, 2021, s. 845-846; Singh ve Hu., 2008, s. 930).

olduğunu düşünmüş ve 1844 gibi erken bir tarihte, Marshall'ın daha sonra "tüketici fazlası" olarak adlandıracağı kavramı geliştirmiştir. Dupuit bu fazlalığı "görelî fayda" veya "tüketicilere kalan fayda" olarak adlandırmıştır. Talep eğrisi, Dupuit tarafından geçiş ücretlerinin, tarifelerin, maliyetlerin veya fiyatların refah etkilerini analiz etmek için bir fayda ölçüsü olarak kullanılmış ve Marshall'ın refah ekonomisinin kökenlerini bulduğu yer bu nokta olmuştur (Ekelund, 1968, s. 463). Bu yaklaşımın kamu maliyesine uygulanması ise 1950'lerden sonra gerçekleşmiştir. Bu tarih öncesi kamu maliyesi daha çok vergilendirmeye ilişkilendirilirken Samuelson'la birlikte "kamusal mal" kavramının ortaya atılması ardından Musgrave'in 1959'da yayınlanan "The Theory of Public Finance" adlı eserinde devletin temel amaçları arasında kaynak dağılımında etkinliği alması ile yeni bir boyut kazanmıştır. Bu kitapta Musgrave, maliyet-fayda analizi kavramını ve kaynakların nasıl tahsis edileceğine ilişkin kararlar alınırken kamu projelerinin maliyetleri ve faydalarını dikkate almanın önemini tartışmıştır. Musgrave'in çalışması, kamu maliyesi alanında sonraki araştırmaların çoğunun temellerini atmış ve dünyanın dört bir yanındaki hükümetlerin kamu projelerinin değerlendirilmesine yaklaşımı üzerinde kalıcı bir etkisi olmuştur. Eckstein (1958) fayda maliyet analizinin su kaynaklarında uygulanmasını önermiş ardından pek çok alanda kamu politikası olarak bu analizden yararlanılmaya başlanmıştır. Bu analiz Birleşik Krallık'ta büyük ulaşım projelerinde sıklıkla kullanılmaktadır (Willis, Garrod ve Harvey, 1998).

Beyaz fil sendromunun önemli bir örneği, Almanya'daki Berlin Brandenburg Havalimanı'nın inşasıdır. Projenin başlangıçta 2011 yılında açılması planlanmış, ancak inşaat sürecindeki gecikmeler ve yangın güvenlik sistemiyle ilgili sorunlar da dâhil olmak üzere bir dizi sorun nedeniyle havalimanı bir türlü açılmamıştır. 2021 itibarıyla, proje 7 milyar euroyu aşan bir maliyetle Alman tarihindeki en pahalı inşaat projelerinden biri haline gelmiştir (Financial Times, 2020a). Bir başka örnek de Avustralya'daki Sidney Opera Binası'dır. Opera binası, Sidney'in ikonik bir sembolü ve popüler bir turizm merkezi haline gelirken, projenin maliyet aşmaları ve inşaat gecikmeleriyle sarsıldığı görülmektedir. Projenin orijinal bütçesi 7 milyon ABD doları iken nihai maliyetin bu miktarın 14 katından fazla ve 100 milyon ABD dolarının üzerinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır (Garcia, 2007; Davis, 2020).

Kamu projelerinin beyaz fil sendromundan etkilenmesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunun bir nedeni, net hedeflerin ve planlamanın olmamasıdır. Proje için net bir vizyon ve uygulanması için ayrıntılı bir plan olmadan, belirlenen yol haritası ve bütçe dahilinde kalmak zor olabilmektedir. Ayrıca, siyasi baskılar ve oy kazanma arzusu, uygulanması güç veya kamu yararı taşımayan projelerin başlatılmasına neden olabilmektedir (Veebel, Markus ve Ploom, 2019; Ejumudo, 2013; Koba, Gong, Ross ve Grady, 2021). Beyaz fil sendromunu önlemek için, kamu yetkililerinin dikkatli bir planlama yapması ve paydaşları karar verme sürecine dâhil etmesi önem arz etmektedir. Projelerin zamanında ve bütçe dahilinde tamamlanmasını sağlamak için net hedeflere ve şeffaf karar alma süreçlerine sahip olmak da bir diğer gereklilik olarak dikkat çekmektedir (Scott, 1989, s. 50). İş veya organizasyonel gelişim bağlamında beyaz fil sendromu, bir proje veya girişim dikkatli bir şekilde planlanmadan veya onu tamamlamak için gereken kaynaklar dikkate alınmadan başlatıldığında ayrıca bürokrasi, politika ve diğer faktörler tarafından tıkandığında ortaya çıkabilmektedir. Bu durum projenin istenildiği gibi ilerlemesini engelleyebilmektedir. Bu, projenin yararlı veya değerli bir yatırımdan ziyade bir yük haline gelmesine yol açabilmekte ve onu uygulamaya çalışan kuruluş veya grup açısından olumsuz bir etkiye sahip olması sonucunu doğurabilmektedir (Hall 1982; Byerley 2019; Szyliowicz ve Goetz, 1995).

Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmanın, genellikle dünyada sportif ve politik olarak tanınma arzusundan kaynaklandığı ayrıca şehrin kentsel gelişiminin hayata geçirilmesinin de temel motivasyonlardan birisi olduğu görülmektedir. Ancak ev sahipliği için hangi yatırımların yapılması gerektiği, finansal ihtiyaçlar ve fizibilite daha çok ev sahipliği yarışısı sırasında söz konusu olmaktadır. Takip eden süreçte paydaşların çıkarları çatışabilmekte bu da çok yönlü bir koordinasyona ihtiyaç duyulan noktada, çatışma ve finansman güçlüklerini beraberinde getirebilmektedir (Preuß ve ark., 2019, s. 162). Olimpiyatlara ilişkin ortaya çıkan maliyetler kısmen, potansiyel ev sahipleri arasındaki etkinliği düzenleme hakkı için yoğun rekabetin sonucudur. Gerçekten de bu rekabet sıklıkla, özellikle ekonomik açıdan başarısız veya aşırı derecede pahalı süreçlerle sonuçlanan artan maliyet döngülerine yol açabilmektedir (Matheson, 2019, s. 52). Yanlış maliyet tahminlerinin ana nedenlerinden biri genellikle bilgi eksikliği olmaktadır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin, teklif veren şehirleri, geçmiş olimpiyat oyunlarının maliyet yapıları ve maliyet aşmaları konusunda eğitmeli, bilgilendirmeli ve çalıştaylar düzenlemelidir. Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmak için tam olarak nelerin gerektiğinin iyi tespit

edilmesi, proje planlaması ve maliyetlerin tahmininde modern tekniklerin kullanılması gerekmektedir (Preuß ve ark., 2019, s. 162). Okada ve Greyser (2018) saha çalışmasına dayalı olarak yaptıkları analizde olimpiyatlar için özellikle 70.000'den fazla kapasiteli stadyumların beyaz file dönüşme riskini vurgulayarak bu durumu engelleyecek sekiz öneri getirmişlerdir. Bunlar; olimpiyat oyunlarından sonra pist gibi belirli ekipmanların kaldırılması, kapasitenin düşürülmesi, sürekli seçici anlamı yeniden yatırım, toplu taşımaya erişim, yakınlarda büyük kapasiteli rakip mekânların olmaması, geçmiş borcun mali yükünün veya beraberindeki psikolojik yükün olmaması, bir mekânın benzersiz tasarımından ve küresel tanınırlığından gelen olumlu miras ve çevredeki alanın başarılı bir şekilde yeniden geliştirilmesidir.

Genel olarak, beyaz fil sendromundan kaçınmanın anahtarı öncelikle riski öngörerek harekete geçmeye hazır olmaktan geçmektedir. Ardından projelerin verimli ve etkili bir şekilde tamamlanmasını sağlamak için gerek kaynakların gerekse de beklentilerin dikkatli bir şekilde yönetilmesi gerekliliği karşımıza çıkmaktadır.

3. Olimpiyatlar ve Beyaz Fil Sendromuna İlişkin Literatür

Olimpiyatların ekonomik, sosyal, siyasi ve mali boyutları ile ilgili oldukça kapsamlı bir literatür bulunmaktadır. Oyunlara ev sahipliği yapmanın kentsel dönüşüm, şehirlerin daha modern ve konforlu yaşam alanları haline getirilmesi, turizme olan kısa ve uzun dönemli pozitif etkiler gibi olumlu yönlerine odaklanan çalışmaların yanında; yüksek maliyetli yatırım projeleri, olimpiyat köyleri, oyunlar sonrası atıl kalan spor merkezleri, finansman güçlükleri, kamu bütçesi üzerindeki negatif etkiler gibi konunun özellikle maliyet-f finansman boyutuna odaklanan çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Olimpiyatlar ev sahipliği yapmak, stadyumlar ve oyunlarla ilgili tesisler için yapılan yüksek harcamalara karşın; bilet satışları, sponsorluklar, ticaret ve yayın haklarından alınan paylar gibi ekonomik getiriler sağlamaktadır. Bunun yanında oyunları düzenlemenin; şehir ekonomisini canlandırması, şehri kalıcı olarak küresel turizm pazarında yeniden konumlandırması, kentsel yenilenmeyi teşvik etmesi, ulaşım ve hizmet altyapılarının yenilenmesine izin vermesi, canlı kültürel mahalleler yaratması ve yüksek kaliteli tesisler ağı kurması gibi uzun vadeli pozitif beklentiler de şehirlerin, olimpiyatlar ev sahipliği yapma motivasyonunu artırmaktadır (Gold ve Gold, 2008, s. 300-301). Ev sahibi ülke ve şehir açısından belirtilen pozitif etkilerin yanında oyunları düzenleme ile ilgili ekonomik maliyetler, spor tesislerine yönelik harcamalar, maliyetli altyapı projeleri ve Olimpiyat köyleri gibi mega yatırımlar ile oldukça büyük bir boyuta ulaşmakta; büyük ölçüde borçla finanse edilen söz konusu yatırımlar, kamu-özel sektör ortaklıkları için önemli riskler teşkil etmektedir. Olası finansman krizlerinde de söz konusu riskler büyük ölçüde kamu sektörüne aktarılmakta ve oyunları düzenlemeye ilişkin kazanımları tartışmalı hale getirmektedir (Scherer, 2011, s. 795).

Atina 2004 Olimpiyat oyunlarının, 108 yıllık olimpiyat tarihinde o döneme kadar ki gerçekleşen en maliyetli olimpiyat olduğu görülmektedir. 10,83 milyar ABD doları olarak öngörülen bütçenin 5,26 milyar dolar aşıldığı Yunanistan'da olimpiyat oyunları sırasındaki iyimser havanın, oyunlar sonrası yerini zorlu bir ekonomik gerçekliğe bıraktığının altı çizilmektedir. Avrupa Birliği'nin ekonomik gelişmişlik olarak görece en alt sıralarında yer alan Yunanistan için ekonomik maliyetin, ev sahibi olmanın kazanımlarının ötesine geçtiği ve oyunlar sonrası yüksek bir bütçe açığı olarak kendini gösterdiği ifade edilmektedir (Clement, 2005, s. 11).

Londra ve Rio Olimpiyatlarının ele alındığı çalışmada Wan ve Song (2019); Londra'nın kalkınmış bir şehir olması ve çok yüksek altyapı harcamasına ihtiyaç duyulmamasından dolayı, olimpiyatların, Birleşik Krallık ekonomisine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Aynı çalışmada, Brezilya'nın üst üste iki büyük organizasyonun ev sahipliğini üstlenmesinin, büyük altyapı yatırımları ile beraber yüksek bir kamu finansman ihtiyacı doğurduğu belirtilmekte, Rio 2016 Olimpiyatlarının, turizme olan katkısına karşın çok yüksek işletme maliyetleri ve altyapı yatırımlarını zorunlu kıldığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Wan ve Song, 2019, s. 1063). Rio 2016 Olimpiyatlarının ele alındığı bir diğer çalışmada, sürdürülebilir kentsel dönüşüm ile bir mega spor etkinliğine ev sahipliği yapmak arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Çalışmada ulaşım ağının genişletilmesi ve yeşil alanların iyileştirilmesi açısından düşük düzeyde bir uyum olduğu ortaya konmaktadır. Bununla birlikte oyunlara ev sahipliği yapmanın; fiziksel, çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel hedefleri ile kentsel sürdürülebilirlik arasında büyük bir uçurum olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Dengeleyici karbon emisyonları, kentsel yoksulluğun

azaltılması, çevresel koşulların iyileştirilmesi gibi sosyal, fiziksel ve kentsel gelişim gibi konularda Rio Olimpiyatlarının, sürdürülebilir hedeflere ulaşamadığı tespit edilmektedir. Bununla birlikte ekonomik büyüme açısından, Olimpiyatların şehrin ekonomik büyümesine katkıda bulunamamasının yanı sıra Rio'nun, kısmen Brezilya'daki ekonomik gerilemeden ve kısmen de oyunlara ev sahipliği yapmanın yüksek maliyetlerinden kaynaklanan bir mali krizle karşı karşıya kaldığı ifade edilmektedir (Boroghi ve ark., 2018, s. 7764-7765).

Olimpiyatları kapsamlı bir bakış açısıyla; kentsel kalkınma, demokrasi ve açıklar çerçevesinde inceleyen Scherer (2011), Sidney, Londra ve Atina Olimpiyatlarını farklı boyutları ile ele almaktadır. Sidney Olimpiyatları, büyük ölçekli kentsel gelişim projelerinin bir parçası olarak olimpiyat köyleri inşa eden tüm olimpiyatlara ev sahipliği yapan şehirler arasında en başarılı deneyim olma özelliği taşımaktadır. Buna karşın, 2004 Olimpiyat oyunları için Atina'nın Olimpiyat Köyü'nün inşası, özel yatırım katkısı olmadığı için kamu üzerine yüklediği maliyetler ve borç seviyesi ile dikkat çekmektedir. Londra'nın 2012 Yaz Olimpiyat oyunları çerçevesinde, Lea Nehri boyunca 2800 yeni konut dahil olmak üzere bölgenin sürdürülebilir şekilde yenilenmesi ve geliştirilmesi için tamamen özel sermaye tarafından finanse edilecek yaklaşık 1 milyar Sterlinlik bir olimpiyat köyü yatırım projesi tasarlandığı vurgulanmaktadır. Ancak 2008 krizi ile birlikte, 2000 Sidney Oyunları için olimpiyat köyü'nü de inşa eden üstlenicinin, Londra inşaatı için finansman güçlükleri yaşadığının altı çizilmektedir. Sonuç olarak, projenin devamını sağlamak için Ocak 2008'de 326 milyon sterlinlik bir kamu fonu sağlanması ve projenin devlet tarafından kurtarılması gerekliliğinin ortaya çıktığı belirtilmektedir (Scherer, 2011, s. 792).

Bir diğer çalışmada Preuß ve ark., (2019), havaalanları, metro, yollar, şehir parkları gibi olimpik olmayan altyapı projelerinin çoğu zaman oyunlarla ilgili maliyetler ile karıştırıldığını, esasen bu tür yatırımların bölgenin uzun vadeli faydasına yönelik yatırımlar olduğunun altını çizerek, söz konusu harcamaların maliyetlere dahil edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ele alınan oyunların tamamında gelirlerin öngörülen hedefi aştığı ortaya konmaktadır. Ayrıca temel olimpik sermaye yatırımları açısından maliyet aşımalarının olduğu tespit edilmektedir (Preuß ve ark., 2019, s. X-XI).

Olimpiyatların olumlu ve olumsuz boyutlarını eşanlı olarak ele alan çalışmalar incelendiğinde oyunların, yerel idareciler açısından, şehirlerinin imajını yükseltmek veya değiştirmek için tasarlanmış uzun vadeli faaliyetler üstlenmelerine olanak sağladığına dikkat çekildiği görülmektedir. Olimpiyatların sağladığı bu imkana karşın bir şehrin, dünyadaki imajını değiştirmek, bir ticari ürünün markalaşması veya imaj çalışmasından daha büyük güçlükler taşıdığına altı çizilmektedir. Bu çerçevede yetersiz planlama, zayıf tasarlanmış stadyumlar, sponsorların geri çekilmesi, siyasi boykotlar, maliyetleri aşan tesisler, olimpiyat köyü bölgesinde yaşayan halkın tahliye edilmesi gibi pek çok zorluk; olimpiyatların ardından olumsuz anlamda bir mirasın kaldığı çok sayıda örneğin söz konusu olmasına neden olabilmektedir (Gold ve Gold, 2008, s. 300-301; Kavaratzis, 2004, s. 58; Kavaratzis ve Ashworth, 2005, s. 506). Olimpiyatların olumlu ve olumsuz etkilerinin yoğun şekilde tartışılmasına karşın olimpiyat için yapılan tesislerin olimpiyat sonrası bakım maliyetleri nedeniyle beyaz file dönüşmeleri olgusuna doğrudan odaklanan çalışmaların literatürde daha az yer aldığı görülmektedir. Mangan (2008) olimpiyatların beyaz fil sendromuyla ilişkisini tartışarak özellikle Uluslararası Olimpiyat Komitesinin IOC'nin bu konuda alabileceği tedbirleri vurgulamıştır⁴. IOC her ne kadar tesislerin sürdürülebilirliğine vurgu yapsa da fiili durumda bu tesislerin olimpiyat sonrası beyaz fillere dönüşmesinin oldukça yaygın bir durum olduğu görülmektedir. Bu durumu doğrular şekilde Zimbalist (2017) birkaç istisna dışında, olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın seçilen şehirler için ekonomik olarak iyi sonuçlanmadığını vurgulamış ve IOC'nin tekel yapısının etkisizlikteki rolüne değinmiştir. Gold ve Gold (2011) olimpiyat oyunları ve beyaz fil sendromu ilişkisine ilk örnek olarak, 1908 Londra Olimpiyatları için üretilen ve oyunlar ile 1962'deki nihai yıkımı arasında çok az kullanılan ana stadyumu vermektedirler.

⁴ Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), organizasyonu gerçekleştirecek ülkelerden altyapı yatırımları yapmasını talep etmekte ve şehrin organizasyonlar nedeniyle gelecek misafirler sonucu artan talebi karşılayacak düzeyde olmasını beklemektedir. Bu nedenle, hemen hemen her ihale raporunda, olimpiyat oyunları için yapılan büyük harcamalara meşruiyet sağlamak üzere altyapı projelerinin uzun vadeli kullanımına özel bir önem verilmektedir. Bkz. International Olympic Committee (2014). Olympic Agenda 2020. 20+20 Recommendations. Lausanne.

Davis (2020), Montreal 1976, Saraybosna 1984, Sidney 2000, Atina 2004, Pekin 2008 ve Torino 2010 organizasyonlarında da benzer problemlerin olduğunu vurgulamaktadır. Andreff (2012) ile Flyvbjerg ve Stewart (2012), önemli maliyet aşımalarının istisnai değil yaygın bir durum olduğunu vurgulamışlardır. Alm ve ark., (2016) 1996-2010 döneminde gerçekleştirilen büyük etkinlikler için yapılan stadyumların etkinlik sonrası kullanımlarını incelemek üzere bir endeks geliştirmişlerdir. Sonuçta özel kesim tarafından inşa edilen stadyumların devletçe inşa edilenlere kıyasla, etkinlik sonrası kullanımlarının daha yüksek olduğunu vurgulamışlardır. Bu durumun nedenlerinin, özel yatırımcıların daha fazla maliyet disiplinine sahip olmaları ve aynı zamanda talebi daha dikkatli tahmin etmelerinin olabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca yüksek kapasiteye sahip stadyumların daha yüksek kullanıma sahip olma eğiliminde olduğu ve yüksek derecede yolsuzluğa sahip ülkelerdeki stadyumların etkinlik sonrası en düşük kullanıma sahip olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Mitrofanova ve ark., (2015) Soçi 2014 oyunları üzerinden bu durumu inceleyerek özellikle olimpiyat için yapılan tesislerin organizasyon bittikten sonraki kullanımına ilişkin yeterli bir bakış açısı olmadan inşa edilmelerine ve inşaat sözleşmelerinin tahsisinde şeffaflığın olmaması nedeniyle maliyetlerin artışına vurgu yapmışlardır. Benzer şekilde Petersson ve Vamling (2016) Soçi kış olimpiyatlarının yapılmasından önce pek çok aktivist tarafından öngörülen şekilde beyaz filler sorunun yaşandığını belirterek, olimpiyatların şehir ve bölge için ciddi maliyetler doğurduğunu ifade etmişlerdir.

Okada ve Greysen (2018) saha çalışmasına dayalı olarak yaptıkları analizde olimpiyatlar için özellikle 70.000'den fazla kapasiteli stadyumların beyaz file dönüşme riskini vurgulayarak bu durumu engelleyecek sekiz öneri getirmişlerdir. Bunlar; olimpiyat oyunlarından sonra pist gibi belirli ekipmanların kaldırılması, kapasitenin düşürülmesi, sürekli seçici anlamlı yeniden yatırım, toplu taşımaya erişim, yakınlarda büyük kapasiteli rakip mekânların bulunmaması, geçmiş borcun mali yükünün veya beraberindeki psikolojik yükün olmaması, bir mekânın benzersiz tasarımından ve küresel tanınırlığından gelen olumlu miras ve çevredeki alanın başarılı bir şekilde yeniden geliştirilmesidir.

4. Olimpiyatların Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Boyutu

Olimpiyat oyunları en kapsamlı spor etkinliği olmanın yanında aynı zamanda sporun ötesine geçen sosyal, çevresel ve ekonomik etkileri itibarıyla bir mega etkinlik niteliği taşımaktadır. Bu çerçevede bir spor etkinliğini aşan çok boyutlu olumlu ya da olumsuz etkileri söz konusu olmaktadır. Musgrave ve Raj (2009) etkinliklerin olası pozitif ve negatif etkilerini sosyal, çevresel ve ekonomik üç başlık altında değerlendirmektedirler. Ortaya çıkacak pek çok etkinin esasen birden çok başlık altında düşünülebileceği gerçeği ışığında, söz konusu etkilerin sınıflandırılmasındaki güçlüğü de altının çizilmesi önem arz etmektedir. Bir mega etkinlik olarak olimpiyatların olası etkileri Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Olimpiyatların Sosyal, Çevresel ve Ekonomik Etkileri

Sosyal Etkiler	Çevresel Etkiler	Ekonomik Etkiler
Olumlu	Olumlu	Olumlu
Yeni tesisi yapım harcamalarıyla kalkınmanın uyarılması	Çevre sorunları konusunda farkındalığın artması	Doğrudan ya da dolaylı olarak yapılan harcamaların ekonomide talep oluşturması
Uzun vadede ülke tanıtımına katkı sağlanması	Atıl arazilerin kullanıma açılma şansı	Gayrimenkul değerlerinin yükselmesi
Ülkenin dışarıdan imajının geliştirilmesi şansı elde edilmesi	Alanın uzun vadeli korunması (sürdürülebilirlik)	İş ve ticaret hacminde yaşanan artış
Toplumsal kalkınma yönünden sağlanan avantajlar ve yeni iş imkânlarının doğması		Kalkınma ve altyapı harcamalarının uyarılması
Olumsuz	Olumsuz	Olumsuz

Olimpiyatlar için yapılan tesislerin gelecekte değerlendirilme şansının düşük olması	İnşaatlar sonucu olimpiyat tesis alanlarının bulunduğu bölgelerin zarar görmesi	Olimpiyatların başarısız olma ihtimali sonucu yaşanabilecek olumsuzluklar
Normal iş akış süreçlerinin kesintiye uğraması	Gürültü kirliliği ve trafik sıkışıklığı	Artan taleple birlikte ürünlerin, hizmetlerin fiyatlarının artışı
Bölge sakinlerinin göç etmesi ve yaşam tarzının bozulması	Enerji ve diğer doğal kaynaklara yönelik talebin artması	Servetin eşitsiz dağılımı
Toplumda hoşnutsuzluk oluşturma riski ve artan güvenlik sorunları		
Servetin eşitsiz dağılımı		

Kaynak: Musgrave ve Raj. (2009). Introduction to a Conceptual Framework for Sustainable Events, Event Management and Sustainability (Ed) Raj, R., Musgrave, J. London, Cab International, <http://sherekashmir.informaticspublishing.com/776/1/9781845935245.pdf>, (7 Ocak 2023), s. 5.

Genel olarak, olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın sosyal, çevresel ve ekonomik etkilerinin, etkinliğin boyutu ve ölçeği, gerekli yatırım düzeyi ve ev sahibi ülkenin ekonomisinin genel durumu gibi bir dizi faktöre bağlı olarak değişmesi muhtemeldir. Tablo 1, çevresel ve sosyal etkiler açısından önemli noktaların altını çizmekle birlikte, ekonomik maliyetler açısından oldukça genel bir yaklaşım ortaya koymakta; oyunlara ev sahibi olmanın gerekliliği olarak ortaya çıkan yüksek maliyetli yatırım projeleri ve işletme maliyetlerini göz ardı etmektedir. Olimpiyat oyunları için katlanılan maliyetlerin oyunlardan elde edilen faydalarla karşılaştırılması kamu maliyesi açısından irdelenmeye değer bulunmaktadır. Öncelikle konunun IOC'nin gelirleri ve olimpiyat oyunlarına yaptığı katkılar üzerinden ele alınması yararlı olabilecektir. Oyunlarda; yayın, bilet satışları, lisanslar, sponsorluk gelirleri gibi çok kapsamlı gelirlerin ortaya çıkması, olimpiyatların finansmanını anlayabilme noktasında önem arz etmektedir. Tablo 2, son yedi olimpiyat oyunları itibarıyla Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komiteleri (OCOG) gelirlerini göstermektedir.

Tablo 2. Son Yedi Olimpiyat için Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komiteleri (OCOG) Gelirleri (Milyon ABD doları)

Gelirler (milyon \$)	1993-1996	1997-2000	2001-2004	2005-2008	2009-2012	2013-2016	2017-2020/21*
IOC Yayın	1,251	1,845	2,232	2,567	3,850	4,161	4,544
IOC TOP Program	279	579	663	866	950	1,003	2,295
Toplam (IOC)	1,53	2,424	2,895	3,433	4,800	5,164	6,839
OCOG Yurtiçi Sponsorluk	534	655	796	1,555	1,838	2,037	3,732
OCOG Bilet	451	625	411	274	1,238	527	146
OCOG Lisans	115	66	87	185	170	74	131
Toplam (OCOG)	1,100	1,346	1,294	2,014	3,246	2,638	4,009

*Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunları 2021'e ertelenmiştir.

Kaynak: International Olympic Committee, Olympic Marketing Fact File 2022 Edition, s. 7.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi yayın ortaklıklarını, dünya çapında TOP⁵ sponsorluk programını ve IOC resmi tedarikçi ve lisanslama programını yönetmektedir. Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komiteleri ise IOC gözetimi altında yurtiçi sponsorluk, bilet ve lisanslama programlarını yöneterek kendi ilgili ticari programları aracılığıyla gelir elde etmektedir. IOC gelirinin yüzde 90'ını olimpiyat oyunlarının sahnelenmesini desteklemek ve sporun dünya çapında gelişimini teşvik etmek için Olimpik Hareket içindeki kuruluşlara dağıtırken yüzde 10'unu sporu geliştirmeye yönelik faaliyetleri ve IOC'nin operasyonları için bünyesinde tutmaktadır.

Tablo 3. IOC'nin Olimpiyat Oyunlarına Katkısı (Milyon ABD doları)

YAZ OLİMPİYATLARI	Atina 2004	Pekin 2008	Londra2012	Rio 2016	Tokyo 2020
Olimpiyat Oyunları (milyon \$)	965	1,250	1,374	1,531	1,892*
Ulusal Olimpiyat Komitelerine IOC tarafından Yapılan Katkı (milyon \$)	234	301	520	540	540
Uluslararası Federasyonlara IOC tarafından Yapılan Katkı (milyon \$)	257	297	520	540	540
KIŞ OLİMPİYATLARI	Salt Lake City 2002	Torino 2006	Vancouver 2010	Sochi 2014	Pyeong Chang 2018
Olimpiyat Kış Oyunları (milyon \$)	552	561	775	833	887
Ulusal Olimpiyat Komitelerine IOC tarafından Yapılan Katkı (milyon \$)	87	136	215	199	215
Uluslararası Federasyonlara IOC tarafından Yapılan Katkı (milyon \$)	92	128	209	199	215

*Bu değer, Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunlarının ertelenmesine ilişkin bazı maliyetleri içermektedir.

Kaynak: International Olympic Committee, Olympic Marketing Fact File 2022 Edition, s. 7-8.

Tablo 3, IOC'nin Olimpiyat Oyunlarına Katkısına ilişkin verileri göstermektedir. Buna göre IOC'nin Atina 2004'den günümüze olimpiyat oyunlarına katkısının sürekli arttığı anlaşılmakta, Rio 2016 için katkı düzeyinin 1,5 milyar ABD doları seviyesine yükseldiği görülmektedir. Buna ek olarak IOC doğrudan katkıların yanında Ulusal Olimpiyat Komitelerine ve Uluslararası Federasyonlara da katkı yaparak oyunların sürdürülebilirliği noktasında önemli bir rol üstlenmektedir.

⁵ The Olympic Partners (TOP) programı, seçkin bir küresel ortaklar grubuna Yaz, Kış ve Gençlik Olimpiyat Oyunları için kategoriye özel pazarlama hakları veren en yüksek Olimpik sponsorluk düzeyidir. Bkz. The Olympic Partner Programme, <https://olympics.com/ioc/partners> (30 Mayıs 2023)

5. Olimpiyatlara İlişkin Ortaya Çıkan Maliyetler

Olimpiyatların etkileri incelenirken ortaya çıkan gelirler yanında diğer önemli nokta da oyunların maliyetleridir. Literatürün de ortaya koyduğu üzere olimpiyatlar, ev sahibi ülkeler açısından çok yönlü faydalar sağlayabilirken bunun yanında gerekli altyapının sağlanması ve oyunlar aşamasındaki harcamalar ile dikkate değer bir ekonomik faturayı da gündeme getirebilmektedir (Preuß ve ark., 2019, s. IX). Gerek olimpiyatlara ev sahibi olabilmek için şehirler arasındaki yarış gerekse de organizasyonun boyutlarının genişlemesi maliyetlerin giderek artmasını beraberinde getirmekte aynı zamanda söz konusu harcamaların önemli bir tartışma konusu haline gelmesine neden olmaktadır. Son yıllarda Olimpiyat Oyunlarını düzenleyen ülkelerin karşı karşıya kaldıkları ekonomik miras, oyunlarını düzenlemenin fayda ve maliyetlerinin ev sahibi şehir ve ülke açısından dikkatle değerlendirilmesini gündeme getirmektedir. Örneğin Rio'daki 2016 Olimpiyatlarının, oyunlar öncesi öngörülen bütçeye göre yüzde 352'lik bir maliyet aşımı ile yaklaşık 13,69 milyar dolara mal olduğu görülmektedir⁶. Olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın kalıcı mirası olarak, ev sahibi şehirlerde, bir dizi terk edilmiş ve aşırı büyük spor mekânı yatırımları gözlemlemek mümkündür. Atina, Pekin ve Rio gibi pek çok ev sahibi şehirde; çökmekte olan stadyumlar ve unutulmuş olimpiyat köyleri, atletik başarıyı hatırlatan gururlu anıtlar olmaktan ziyade, daha çok felaket getiren mali tabloların sembolleri olarak dikkat çekmektedir (McCarthy, 2021, s. 1).

Genel Altyapı Maliyetleri

Genel altyapı maliyetleri, olimpiyatlara ev sahipliği yapan şehire gelecek olan turist ve sporcuları karşılamak için gerekli altyapının hazırlanmasından oluşmaktadır. IOC, izleyiciler için en az 40.000 otel odası, yaklaşık 15.000 sporcunun yanı sıra hakemler ve görevlileri barındırabilecek bir olimpiyat köyünü ev sahibi şehir için şart koşmaktadır. Seyircileri ev sahibi şehrin içine ve dışına ve ayrıca spor mekânları arasında taşıyabilecek iç ve dış ulaşım tesisleri de IOC tarafından aranan şartlardan oluşmaktadır. Bu gereksinimler genellikle tren/metro hatları, yollar, havaalanları gibi mevcut tesislerin yenilenmesi veya tamamen yeni tesislerin inşa edilmesi yoluyla karşılanmaktadır (Baade ve Matheson, 2016, s. 202; McBride ve Manno, 2021; Scandizzo ve Pierleoni, 2018, s. 650).

Spor Altyapısı ile İlişkili Maliyetler

Ev sahibi şehrin, IOC tarafından belirlenen gereksinimlerini karşılayacak seviyede spora özgü altyapıya sahip olması ve ilgili yatırımları hayata geçirmesi gerekmektedir. Tesisler, IOC tarafından belirlenen belirli oturma ve güvenlik protokollerine uygun olmalı bu çerçevede de yenileme veya tamamen yeniden inşa etme gibi yatırımların hayata geçirilmesi gerekmektedir (Barclay, 2009, s. 62; Scandizzo ve Pierleoni, 2018, s. 656). Olimpiyat oyunları pek çok boyutu olsa da esasen bir spor organizasyonudur ve bütün farklı boyutları biraraya getiren unsur sportif faaliyetlerdir. Bu noktada ev sahibi ülkenin yeter koşullarda sportif tesislere sahip olması organizasyonun en önemli aşamalarından birini teşkil etmektedir.

Operasyon/İşletme Maliyetleri

Gerekli altyapı oluşturulduktan sonra olimpiyatlar, oyunlar süresince işletme maliyetleri için büyük miktarda harcama yapılmasını gerektirmektedir. Olimpiyat tarihine bakıldığında ev sahibi şehirler için en önemli işletme maliyetlerinin; etkinlik yönetimi, açılış ve kapanış törenlerinin organizasyonu ve hazırlanması ve son yıllarda artan bir şekilde güvenlik ile ilgili giderler olduğu görülmektedir (Baade ve Matheson, 2016, s. 202; Flyvbjerg ve ark., 2016, s. 7). Özellikle açılış ve kapanış törenleri dünyanın her bölgesinde takip edilen ve ev sahibi ülkenin prestiji açısından önem arz eden organizasyonlardır. Buna ek olarak temsil edilen ülkelere çok sayıda ziyaretçinin ev sahibi ülkeyi ziyaret ediyor olması işletme maliyetlerini önemli ölçüde etkileyen bir unsur olmaktadır.

6. Olimpiyat Oyunlarının Beyaz Fil Sendromu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Olimpiyatlar, beyaz fil sendromu çerçevesinde ele alındığında, özellikle oyunlar sonrası atıl kalan spor merkezleri, spor alanları ile ilgili yüksek maliyetli yatırımlar, kentsel nitelik taşıyan büyük projeler ve

⁶ 2012 Londra Olimpiyatları, Sochi 2014 Kış Olimpiyatları gibi pek çok olimpiyatlarda, öngörülen bütçelerin aşıldığı görülmektedir (McCarthy, 2021).

bunlara ilişkin bakım maliyetleri gibi konuların altının çizildiği görülmektedir. Birçok ev sahibi şehir için ortaya çıkan çok sayıda örneğin, olimpiyatları düzenlemenin kazanımlarını tartışmalı hale getirdiği dikkat çekmektedir. Gerek katılım gerekse de sportif aktivite sayısı olarak benzersiz bir organizasyon olan olimpiyatlar için yapılan tesislerin, sürdürülebilirlik açısından yerel spor aktiviteleri için ihtiyacı aşan büyüklükte olması, söz konusu tesislerin aktif kullanılmaması sonucunu beraberinde getirebilmektedir.

Tablo 4 Atina 2004, Pekin 2008, Londra 2012, Rio 2016 Olimpiyatlarına ilişkin maliyet, etkinlik sayısı, etkinlik başına birim maliyet ve maliyet aşımaları verilerini göstermektedir.

Tablo 4. Olimpiyat Oyunlarına İlişkin Seçilmiş Veriler

	Atina 2004	Pekin 2008	Londra 2012	Rio 2016
Toplam maliyet/ (Sporla ilgili ve diğer maliyetler) (Not 2) (Milyar ABD doları) (Not 3)	18.7 (13.8)	52.7 (45)	13.3 (11.4)	13.3 (11.1)
Sporla ilgili maliyetler (Not1) (Milyar ABD doları)	2.94 (...)	6.81 (2.31)	14.95 (...)	13.69 (...)
Toplam spor etkinliği sayısı	301	302	302	306
Sporla ilgili etkinlik başına maliyetler (Milyon ABD doları)	9.8	22.5	49.5	44.7
Maliyet aşımı % (Not 4)	% 49	% 2	% 76	% 352

Kaynak: Flyvbjerg ve ark., 2021a; Müller ve ark., 2022; Baade & Matheson, 2016; Ang, 2022; Flyvbjerg ve ark., 2021b verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Not (1): Olimpiyatlara ilişkin veriler açısından literatürde farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Parantez içindeki veriler Baade & Matheson, 2016'ya aittir ve Atina 2004, Pekin 2008 ve Rio 2016 açısından sporla ilgili verilere yer vermemektedir.

Not (2): Buna göre toplam maliyetlere ilişkin parantez içindeki veriler: Baade & Matheson, 2016'dan alınmıştır. Yazarlar, ilgili kaynaklardan elde ettikleri veriler ile büyük ölçüde tahmini rakamları ortaya koymaktadırlar.

Atina 2004: 13.8 milyar ABD doları: Tagaris (2014). **Pekin 2008:** 45 milyar ABD doları: Fowler and Meichtry (2008). **Londra 2012:** milyar ABD doları: 11.4: BBC (2012b). **Rio 2016:** milyar ABD doları: Leme (2015).

Not (3): Birinci satırdaki toplam maliyetlere ilişkin mavi renk ile belirtilen veriler: Ang (2022)'nin ortaya koyduğu verileri ifade etmektedir.

Not (4): Öngörülen başlangıç bütçesine ilişkin maliyet aşımalarını ifade etmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde Atina, Pekin, Londra ve Rio olimpiyatları için yapılan harcamaların tamamının 10 milyar ABD dolarının üzerinde olduğu görülmektedir. Özellikle Pekin 2008 Olimpiyatları, 50 milyar ABD dolarını aşan maliyet tutarı ile tarihin en pahalı yaz oyunları olma niteliği taşımaktadır. Atina, Londra ve Rio olimpiyatlarının maliyetleri açısından yakın tutarlara sahip olsa da ülkelerin ekonomik gelişmişlik koşullarına bağlı olarak reel anlamda hissedilen yükün farklılaştığı söylenebilir. Özellikle Yunanistan ve Brezilya ekonomilerinin gelişmişlik düzeylerinin görece düşük olması, söz konusu ülkeler için maliyetlerin daha ağır hissedilmesi sonucunu ortaya çıkarabilmektedir.

Tablo 5. Büyük Yatırım Projelerine İlişkin Maliyet Aşımaları/Cost Overrun

	Otoyollar	Köprü ve tüneller	Enerji	Raylı sistem	Baraj	Bilgi teknolojileri	Olimpiyatlar
Maliyet aşımı/ Cost overruns	0,2	0,34	0,36	0,45	0,9	1,07	1,72

Kaynak: Flyvbjerg ve ark., 2021b, s. 30; Flyvbjerg ve ark., 2016, s. 16).

Tablo 5, büyük yatırım projelerine ilişkin öngörülen bütçelerle ilgili maliyet aşımalarını göstermektedir. Olimpiyat oyunlarının ortalama 1,72 ile en yüksek bütçe aşımının yaşandığı yatırım olduğu dikkat çekmektedir. Bilgi teknolojileri ve baraj yatırımları da yaklaşık bir katı ölçüsünde maliyet aşımalarının yaşandığı projeler olmaktadır. Ancak buna rağmen olimpiyat oyunlarında, maliyet aşımı açısından en yakın yatırım projesinin çok ötesinde bir maliyet aşımı yaşanmaktadır. Buradan hareketle gerek oyunlar sırasında gerekse oyunların ardından finansman güçlüklerinin yaşanması muhtemel olabilmektedir. Ayrıca söz konusu bütçe aşımaları olimpiyatlarla ilgili bütçe tahminlerinin ne ölçüde sağlıklı temellere dayalı olarak yapıldığına ilişkin soru işaretleri ortaya koymaktadır.

Atina 2004 Yaz Olimpiyatları

Yunanistan, 1896 ve 2004 yıllarında siyasi, sosyal ve ekonomik durumun tamamen farklı olduğu bir dönemde iki kez olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmıştır. Helsinki 1952 Olimpiyatlarını düzenleyen Finlandiya hariç tutulursa Yunanistan, olimpiyat oyunlarını düzenlemeyi üstlenen en küçük ülke olarak dikkat çekmektedir. 1896'da Atina'da düzenlenen ilk modern çağ Olimpiyat Oyunlarının yüzüncü yıl dönümü olması nedeniyle hem 1996'da hem de 2004'te oyunların düzenlenmesi için teklif vermiş olan Yunan olimpiyat yetkilileri ve Yunan Devleti, bu organizasyonun zorluğunun tamamen farkındadır. Yunan Hükümeti 2004 yılında bütçenin 9 milyar euroya ulaştığını açıklamış, bu devasa maliyet ve devamındaki tartışmalar hükümet değişikliğini beraberinde getirmiştir. Ayrıca söz konusu maliyetlerin standart bir hesaplama tabii tutulmadığı ve bakış açısına göre değişebileceği unutulmamalıdır. Yunan Hükümeti'nin IOC'ye karşı sözleşmeden doğan taahhütlerinin yanında ülke için yapılan altyapı yatırımları eklendiğinde maliyet daha çok büyümektedir. Örneğin Trizialis ve ark., (2006) olimpiyat maliyetlerini 11,2 milyar euro olarak hesaplamışlardır. (Papanikolaou, 2013, s.2; Kissoudi, 2008, s. 1976; Tziralis ve ark., 2006, s. 25). Kasimati (2008) Atina Olimpik Spor Kompleksi, Hellinikon Spor Kompleksi, Faliro Kıyı Bölgesi Olimpiyat Kompleksi olmak üzere üç büyük başlık altında yapılan stadyum, yüzme havuzu gibi tesislerin maliyeti 1,070.8 milyar euro olarak hesaplamıştır. Oyunlardan yaklaşık on yıl sonra Olimpik Spor Kompleksi, Schinias Merkezi, olimpiyat köyündeki antrenman tesisleri ve yüzme havuzlarının bir kısmı, Neo Faliro'daki plaj voleybolu sahası, Olimpik Hokey Stadyumu, Olimpik Softbol Stadyumu, Tekvando Olimpiyat Stadı, Olimpik Su Merkezi gibi tesisler bakım maliyetleri nedeniyle birer terkedilmiş beyaz file dönmüşlerdir (Guardian, 2014).

Pekin 2008 Yaz Olimpiyatları

"Kuş Yuvası" olarak da bilinen Pekin Ulusal Stadyumunun, 2008 Yaz Olimpiyatları için 480 milyon ABD dolarına inşa edildiği görülmektedir. 91.000 oturma kapasitesine sahip stadyum, olimpiyatlardan bu yana çeşitli spor etkinlikleri, konserler ve kültürel performanslar için kullanılmaktadır (Mehta, Thakur ve Atha, 2019). "Su Küpü" olarak da bilinen Pekin Ulusal Su Sporları Merkezi, 2008 Yaz Olimpiyatları için 100 milyon ABD dolarına inşa edilmiş ayrıca eski haline dönüştürülmesi için de 10 milyon ABD doları daha harcama yapılması söz konusu olmuştur. Su sporları merkezi 17.000 oturma kapasitesine sahiptir ve olimpiyatlardan bu yana çeşitli yüzme ve dalış etkinliklerinin yanı sıra su parkı etkinlikleri için kullanılmaktadır (Zou ve Leslie-Carter, 2010, s. 175,176).

Tablo 6. Pekin 2008 Madalya Sıralaması

	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
Çin	51	21	28	100
ABD	36	38	36	110
Rusya	22	21	29	72
Büyük Britanya	19	13	15	47
Almanya	16	10	15	41

Kaynak: International Olympic Committee. (2022). Beijing 2008 Medal Table.

<https://olympics.com/en/olympic-games/beijing-2008/medals>.

Çin 2008 Olimpiyatları, o güne kadar görülen en yüksek alt yapı ve spor tesisi yatırımının yapıldığı organizasyondur. Tablo 6'ya göre Çin, altın madalya sayısında en yakın ülke ABD'nin 15 madalya önündeyken, toplam madalya sayısında da 100 madalya ile ikinci sırada yer almaktadır. Söz konusu tablo, Çin'in, olimpiyatlara hem politik anlamda önem verdiği hem de sportif başarı açısından da odaklandığı görülmektedir. Söz konusu veriler Çin açısından yapılan yatırımların sportif anlamda karşılığının büyük ölçüde alındığı izlenimini doğurmaktadır⁷.

Londra 2012 Yaz Olimpiyatları

Londra'daki Olimpiyat Stadyumu'nun, 2012 Yaz Olimpiyatları için 486 milyon Pounda (o zamanki kurla yaklaşık 900 milyon ABD dolarına) inşa edildiği görülmektedir. 80.000 oturma kapasitesine sahip stadyum, olimpiyatlardan bu yana çeşitli spor etkinlikleri, konserler ve kültürel performanslar için kullanılmaktadır (BBC, 2012a). Londra'daki Su Sporları Merkezi, 2012 Yaz Olimpiyatları için 269 milyon pounda, o zamanki kurla yaklaşık 500 milyon ABD dolarına inşa edilen bir yatırımdır. Tesisin tahmin edilen maliyeti 75 milyon Pound iken bu maliyetin, öngörülen bütçenin yaklaşık 3,5 kat fazlası olması beyaz filler sorunu açısından iyi bir örnek oluşturmaktadır. Su sporları merkezi 17.500 oturma kapasitesine sahiptir ve olimpiyatlardan bu yana çeşitli yüzme ve dalış etkinliklerinin yanı sıra halka açık yüzme seansları için de kullanılmaktadır (BBC, 2012b).

Rio 2016 Yaz Olimpiyatları

Rio 2016'nın, çok ciddi tesis ve altyapı harcamalarının gerçekleştirildiği bir olimpiyat olduğu görülmektedir. Olimpik Su Sporları Stadyumu R\$217.1m, Carioca Arenas R\$1.685bn, Future Arena R\$133.4m, Olimpik Tenis Merkezi R\$191.1m, Rio Olimpik Veleddromu R\$137.7m, Olimpik Golf Sahası R\$60m Brezilya Reali maliyetle inşa edilmiş projeler olarak dikkat çekmektedir (Financial Times, 2016). Bu tesislerin yanında başka birçok tesisin de yapıldığı ya da eski tesislerin yenilendiği Brezilya'da, olimpiyatların üzerinden altı ay geçmeden bakım maliyetlerinin karşılanmaması nedeniyle pek çok tesisin kullanılamaz hale geldiği ortaya konmaktadır (Eurosport, 2017). Rio 2016 Olimpiyatları, yaklaşık 3,5 milyar ABD doları bütçe aşımı ile tarihin en yüksek bütçe aşımının yaşandığı olimpiyat olduğu ifade edilmektedir (Etchells, 2017, s. 1). Brezilya ekonomisinin görece istikrarsız yapısı göz önüne alındığında söz konusu projelerle ilgili ortaya çıkan maliyetlerin ülke ekonomisi için ciddi bir yük teşkil ettiği ifade edilebilir.

⁷ Çalışmaya konu olan dört olimpiyat ilişkin düzenleyici ülkelerin madalya sayıları şu şekildedir. (**Atina 2004 Olimpiyatları madalya sayıları:** ABD 103, Büyük Britanya 31, Çin 63, Brezilya 19, Yunanistan 16. **Pekin 2008 Olimpiyatları madalya sayıları:** ABD 110 Büyük Britanya 47, Çin 100, Brezilya 15 Yunanistan 4. **Londra 2012 Olimpiyatları madalya sayıları:** Büyük Britanya 65, Çin 88, ABD 103 Brezilya 17, Yunanistan 2. **Rio 2016 Olimpiyatları madalya sayıları:** ABD 121 Büyük Britanya 67, Çin 70, Brezilya 19 Yunanistan 6 (IOC, 2023; IOC, 2023b; IOC, 2023c; IOC, 2023d; IOC, 2023e). Büyük Britanya genel olarak olimpiyatlarda sportif başarı açısından önde gelen bir konumdadır. Britanya'nın istikrarlı performansı yanında Çin dışındaki diğer düzenleyici ülkelerin, sportif anlamda dikkate değer ölçüde bir madalya sayısına ulaşamadıkları görülmektedir.

7. Sonuç ve Değerlendirmeler

Olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın ülke ekonomisi için hem maliyetleri hem de faydaları bulunmaktadır. Maliyetlerin en başında etkinliğin düzenlenmesi ve sahnelenmesiyle ilgili yapılan harcamalar yer almaktadır. Bu maliyetler; mekânlar ve ulaşım sistemleri gibi altyapının inşa edilmesini ve geliştirilmesini, güvenliğin sağlanmasını ve lojistik yönetimini kapsamaktadır. Bu maliyetler oldukça büyük boyutlarda olmakta ve çoğu bilet satışları, sponsorluklar ve diğer kaynaklardan elde edilen gelirle her zaman tam olarak dengelenememektedir. Bunun yanında kaynakları alternatif amaçlar için kullanamamanın ekonomik maliyetini ifade eden fırsat maliyeti konusu da önem arz etmektedir. Örneğin, bir ülke olimpiyatlar için yeni alanlar ve altyapı inşa etmek için büyük miktarda para yatırdığında, bu kaynakları eğitim veya sağlık hizmetlerine yatırım yapmak gibi başka amaçlar için kullanma şansını kaybetmektedir. Bunun yanında olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın bir ülke için ekonomik faydaları da olabilmektedir. Ziyaretçiler oyunlara katılmak için ülkeye geldiklerinden, etkinlik önemli miktarda turizm ve ilgili gelir sağlayabilmektedir. Ayrıca etkinlik, uluslararası medyada yer aldığı ve uluslararası ilgi odağı haline geldiği için ev sahibi ülkeye de uluslararası ilgi ve yatırım getirebilmektedir. Bu, artan ticaret ve yatırım fırsatlarının yanı sıra ülkenin işletmeleri ve endüstrileri için artan görünürlüğe yol açabilmektedir.

Olimpiyatlar için kullanılan tesislerin bakım maliyetlerinin, tesise ve kullanımına bağlı olarak önemli ölçüde değişebileceği unutulmamalıdır. Genel olarak, olimpiyat tesislerinin oyunlar sona erdikten sonra çeşitli etkinlik ve faaliyetler için kullanılması yaygın bir durumdur ve bu da bakım maliyetlerinin karşılanmasına yardımcı olabilmektedir. Olimpik tesislerin bakım maliyetleri, tesislerin boyutu ve karmaşıklığı, amaçlanan kullanımları ve bakımları için mevcut kaynaklar dâhil olmak üzere bir dizi faktöre bağlı olarak büyük ölçüde değişebilmektedir. Genel olarak, olimpik tesislerin bakımı, ev sahibi ülke için önemli bir mali yük olabilmekte, bu maliyetlerin oyunlara giden yolda dikkatlice düşünülmesi ve planlanması önem arz etmektedir.

Beyaz fil sendromu, kuruluşların maliyetli, zaman alıcı, uygulaması zor, çok az veya hiç somut fayda sağlamayan projelere veya girişimlere önemli kaynaklar yatırdığı durumları tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Bu durumun özel sektör projelerinde ortaya çıkması da söz konusu olmakla beraber genellikle kamu ekonomisi içerisinde yaygın görülen bir durumdur. Bunun temel nedenleri ise bu tarz projelerin çok yüksek sabit maliyet gerektirmesi ve özel sektörün faydası uzun yıllara dağılan projelere karşı isteksiz olmasıdır. Siyasilerin oylarını artırma ve uluslararası prestij elde etme güdülerini, bu tarz projeleri kamu kaynaklarıyla gerçekleştirme konusunda motivasyon sağlamaktadır. Bu bakımdan beyaz fil sendromunun nedenleri ve sonuçları özel ve kamu projeleri için oldukça farklılaşabilmektedir. Bu tür projeler genellikle, projenin ekonomik faydalarının net olmamasına karşın, karar verme sürecini kendi lehlerine şekillendirebilen etkili paydaşlar tarafından başlatılmakta ve desteklenmektedir. Beyaz fil sendromu riski taşıyan projeye yatırım yapma kararının, başarısızlığı kabul etmekten kaçınma arzusu, belirli performans hedeflerini karşılama baskısı, oy kazancı gibi çeşitli faktörlerden etkilenebilmesi olasıdır. Genel olarak düşünüldüğünde beyaz fil sendromunun karar vericilerin motivasyonları konusunda karmaşık ve çok yönlü bir fenomen olduğu anlaşılmaktadır. Beyaz file dönen projeler, devletler için boşa harcanan kaynaklar, kaçırılan fırsatlar ve itibarın zedelenmesi gibi önemli olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu durumdan kaçınabilmek için yatırım projelerinin potansiyel faydalarının ve risklerinin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi ve karar alma süreçlerinin şeffaf ve hesap verebilir olması önemlidir.

Sonuç olarak; olimpiyatlar, ev sahibi şehirleri genellikle "beyaz filler" olarak adlandırılan, hiç veya yeterince kullanılmayan tesislerle terk ettiği için eleştirilmektedir. Büyük maliyetlerle inşa edilen bu tesisler, çoğu zaman organizasyonu düzenleyen şehirler ve dolayısıyla da ülkedeki vergi mükellefleri için mali yük haline gelmektedir. Olimpiyat oyunları, artan turizm ve altyapı gelişimi gibi ekonomik faydalar sağlayabilse de bir ülkenin oyunlara ev sahipliği yapmak için teklif vermeden önce uzun vadeli maliyet ve faydaları dikkatlice düşünmesi oldukça önemlidir. Olimpiyat oyunlarının maliyetleri üzerinden eleştirilere uğrayan IOC'nin, olimpiyatlara ev sahipliği yapmak için sürdürülebilirlik, mali sorumluluk ve ev sahibi şehirler için uzun vadeli faydalara odaklanan alternatif modelleri dikkate alması da gerekmektedir. Ancak böyle bir planlamayla beyaz filler sorununu önlemek ya da en azından en aza indirmek mümkün olabilecektir. Olimpiyat oyunları ulusal bir gurur kaynağı ve bir ülkenin kültürü ve başarıları için bir vitrin olabilse de ev sahibi ülkeler için yeni yerler inşa etmenin mali ve pratik

sonuçlarını dikkatle değerlendirmeleri ve mümkün olduğunca mevcut tesislerin kullanımına öncelik vermeleri elzemdir. Böylece olimpiyatlar ev sahibi şehirleri pahalı beyaz fillerle baş başa bırakmadan dünya çapındaki sporcular ve taraftarlar için sürekli biçimde vurgulandığı üzere bir ilham ve gurur kaynağı olmaya devam edebilecektir.

Olimpiyat oyunları sonucu yaşanması muhtemel beyaz fil sendromunun etkilerinden kaçınmaya veya etkilerini azaltmaya yönelik birkaç yöntemden söz edilebilir. Bunlar:

- *Kapsamlı fayda maliyet analizleri*: Olimpiyatlar gibi dev bir organizasyona ev sahipliği yapan ülkelerin öncelikle oldukça kapsamlı fayda-maliyet analizleri yapması gerekmektedir.

- *Ülkenin sportif ve ekonomik yapısının doğru analiz edilmesi*: Olimpiyat oyunlarının maliyetleri dikkate alındığında ülkenin sportif kapasitesine muhtemel katkısının da dikkate alınması gerekmektedir. Örneğin Yunanistan olimpiyat oyunlarında sportif olarak beklenen katkıları elde edememiş ve oyunlar sonrası tesisler yeni sporcu yetiştirilmesi gibi amaçlar için kullanılamamıştır. Çin’de ise tam tersi durum yaşanmış, oyunlardan elde edilen başarı ve tanınabilirlik katlanılan maliyet açısından bir denge oluşturmuştur.

- *Dikkatli planlama ve kaynak tahsisi*: Olimpiyat oyunları gibi dev bir organizasyonu tamamlamak için gerekli olacak kaynakları dikkatlice düşünmek ve tahsis etmek, organizasyonun yolunda gitmesini ve mâkul bir süre içinde tamamlanmasını sağlamaya yardımcı olabilmektedir.

- *Bütçe öncelikleri ve kısıtlarının dikkate alınması*: Sonuçta gerek firma ve bireyler gerekse de devletler kısıtlı bütçe imkânlarıyla hareket etmekte; bir projenin seçimi başka projelerden vazgeçilmesi anlamına gelmektedir. Bu bakımdan öncelikli ihtiyaçların tespit edilmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

- *Düzenli gözden geçirmeler ve değerlendirmeler*: Olimpiyat oyunları bir süreç gerektirmekte ve çok sayıda projenin aynı anda yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Projelerin düzenli olarak gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi, projelerin ilerlemesini engelleyebilecek herhangi bir sorun veya sorunun belirlenmesine ve gerektiğinde düzeltici önlemlerin devreye sokulmasına yardımcı olabilmektedir.

- *İletişim ve şeffaflık*: İyi iletişim ve şeffaflık, olimpiyat oyunlarının organizasyon başarısı için gerekli olan güven ortamını oluşturmaya ve iş birliğini geliştirmeye yardımcı olabilmektedir.

- *Esneklik ve uyarlanabilirlik*: Esnek ve uyarlanabilir olmak, bir kuruluşun veya grubun bir proje süresince ortaya çıkabilecek değişikliklere veya zorluklara yanıt vermesine yardımcı olabilmektedir⁸.

- *Popülizmden Kaçınma*: Olimpiyatlarla sadece prestij ve oy kazancı gözüyle bakılması uzun vadede altından kalkılması zor maliyetlere yol açabilmektedir.

Kaynakça

Albalate, D., & Bel-Piñana, P. (2022). Risk Allocation and White Elephants in PPPs in Spain. In: Hakim, S., Clark, R.M., Blackstone, E.A. (eds) Handbook on Public Private Partnerships in Transportation, Vol II. Competitive Government: Public Private Partnerships. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-04628-5_3.

Alm, J., Solberg, H. A., Storm, R. K. & Jakobsen, T. G. (2016). Hosting Major Sports Events: The Challenge of Taming White Elephants, Leisure Studies, 35(5), 564-582, DOI: 10.1080/02614367.2014.994550.

Andreff, W. (2012). The Winner’s Curse: Why is the Cost of Mega Sports Events so often Underestimated. In W. Maennig & A. Zimbalist (Eds.), International Handbook on the Economics of Mega-sporting Events (pp. 37–69). Edward Elgar.

⁸ Bu noktada hiçbir şirketin sermaye ve işletim maliyetlerini karşılayamadığı bir projeye ilgilenmeyeceği öngörüsünden hareketle; projelerin kamu özel ortaklığıyla yapılarak özel sektörün işine içine dâhil edilmesinin beyaz filler olgusundan kaçınmayı sağlayabileceği belirtilmektedir. Bkz Engel, Fischer, Galetovic, 2020, s. 5.

- Ang, C. (2022). How Much Does it Cost to Host the Olympics? Erişim adresi: <https://www.visualcapitalist.com/how-much-does-it-cost-to-host-the-olympics/>.
- Baade, R. A., & Matheson, V. A. (2016). Going for the Gold: The Economics of the Olympics. *The Journal of Economic Perspectives*, vol. 30, no. 2: pp. 201–18. *JSTOR*, Erişim adresi: <http://www.jstor.org/stable/43783713>. Accessed 5 Jan. 2023.
- Barclay, J. (2009). Predicting the Costs and Benefits of Mega-Sporting Events: Misjudgement of Olympic Proportions?." *Economic affairs* 29.2: 62-66.
- BBC. (2012a). London 2012 Olympic Stadium Athletics Track Completed, 3 Ekim 2011, Erişim adresi: <https://www.bbc.com/sport/olympics/15149865> (7 Ocak 2023).
- BBC. (2012b). Venue Profile for London 2012: Aquatics Centre, 29 Mayıs 2012, Erişim adresi: <https://www.bbc.com/sport/olympics/18019438> (7 Ocak 2023).
- Berksoy, T., Şahin, M. ve Uysal, Ö. (2012). Kamusal Beyaz Filler ve Kamu Özel Sektör Ortaklıkları." *Bankacılar* 23.83: 77-97.
- Boroghi, F., Ribeiro, P. J. G. & Lourenço, J. M. (2018). Olympics' Impacts in Rio de Janeiro's Urban Sustainability, *Transylvanian Review*, Vol. XXVIII, Issue 30, pp. 7759-7765, 1221-1249. Erişim adresi: <https://repositorium.sdum.uminho.pt/handle/1822/56051>.
- Byerley, A. (2019). Drawing White Elephants in Africa? Re-contextualizing Ernst May's Kampala Plans in Relation to the Fraught Political Realities of Late-colonial Rule, *Planning Perspectives*, 34 (4), 643-666, DOI: 10.1080/02665433.2018.1425635.
- Clement, W. (2005). Costly Sporting: Greece's Post-Olympic Woes. *Harvard International Review*, 27(1), 11-13.
- Davis, J. (2020). Avoiding White Elephants? The Planning and Design of London's 2012 Olympic and Paralympic Venues, 2002–2018, *Planning Perspectives*, 35:5, 827-848, DOI: 10.1080/02665433.2019.1633948.
- Eckstein, O. (1958). *Water Resource Development: The Economics of Project Evaluation*. Cambridge: Harvard University Press.
- Ejumudo, K. B. O. (2013). The Problematic of Development Planning in Nigeria: A Critical Discourse. *Developing Country Studies*, 3(4), 67-80.
- Ekelund, Jr, R. B. (1968). Jules Dupuit and the Early Theory of Marginal Cost Pricing. *Journal of Political Economy*, 76(3), 462-471.
- Engel, E., Fischer, R. D. & Galetovic, A. (2020). "When and How to Use Public-Private Partnerships in Infrastructure: Lessons From the International Experience, NBER Working Paper Series, Working Paper 26766.
- Etchells, D. (2017). Olympics Rises to \$13.2 Billion-\$3.5 Billion Over Budget. Erişim adresi: <https://www.insidethegames.biz/articles/1051553/cost-of-rio-2016-olympics-rises-to-132-billion-35-billion-over-budget>
- Eurosport. (2017). Rio'da Olimpiyattan Geriye Harabe Kaldı, Erişim adresi: https://www.eurosport.com.tr/olimpiyat-oyunlari/rio/2016/rio-da-olimpiyattan-geriye-harabe-kaldi_sto6055526/story.shtml, (7 Ocak 2023).
- Financial Times. (2016). The Cost of Building the 2016 Rio Olympics. *Financial Times*, 6 August 2016, Erişim adresi: <https://www.ft.com/content/52ce2456-5b71-11e6-9f70-badea1b336d4>, (8 Ocak 2023).
- Financial Times. (2020a). Berlin's 'Laughing Stock' Airport to Finally Open to Passengers. *Financial Times*, 30 October 2020. Erişim adresi: <https://www.ft.com/content/731c8e44-1c3e-4ece-9bde-051bebfe1431>, (7 Ocak 2023).

- Fowler, G. A. & Meichtry, S. (2008). "China Counts the Cost of Hosting the Olympics." *Wall Street Journal*, 16 July 2008.
- Flyvbjerg, B. & Stewart, A. (2012). *Olympic Proportions: Cost and Cost Overruns at the Olympics 1960–2012* (Working paper). Oxford: Said Business School, University of Oxford.
- Flyvbjerg, B., Stewart, A. & Budzier, A. (2016). "The Oxford Olympics Study 2016: Cost and cost Overrun at the Games." *ArXiv preprint arXiv:1607.04484*. Erişim adresi: <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1607/1607.04484.pdf>.
- Flyvbjerg, B., Budzier, A. & Lunn, D. (2021a). Forthcoming, "Regression to the Tail: Why the Olympics Blow Up," accepted for publication, *Environment and Planning A: Economy and Space*, vol. 53, no. 2: 233–260.
- Flyvbjerg, B., Budzier, A. & Lunn, D. (2021b). How Much Do the Olympics Cost? The Most expensive Games to Date are Sochi 2014. Tokyo 2020 are Set to Change This. Erişim adresi: <https://towardsdatascience.com/how-much-do-the-olympics-cost-ef0170bc71f7>.
- Garcia, B. (2007). "Sydney 2000", *Olympic Cities: City Agendas, Planning, and the World's Games*, Ed. Gold, J., Gold, M. 1896 – 2016. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203822920>.
- Gold, J. R. & Gold, M. M. (2008). "Olympic Cities: Regeneration, City Rebranding and Changing Urban Agendas." *Geography compass* 2.1: 300-318. Erişim adresi: <https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1749-8198.2007.00080.x>.
- Gold, J. R. & Gold, M. M. (2011). "From A to B: The Summer Olympics, 1896-2008." In *Olympic Cities: City Agendas, Planning and the World's Games, 1896-2016*, edited by John Gold, and Margaret Gold, 17– 55. Abingdon: Routledge.
- Guardian. (2014). Abandoned Athens Olympic 2004 Venues, 10 Years on – in Pictures, Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/sport/gallery/2014/aug/13/abandoned-athens-olympic-2004-venues-10-years-on-in-pictures> , (23 Temmuz 2023).
- Hall, P. (1982). *Great Planning Disasters: With a New Introduction*, Berkeley: University of California Press, <https://doi.org/10.1525/9780520906945>.
- International Olympic Committee. (2014). *Olympic Agenda 2020. 20+20 Recommendations*. Lausanne. Erişim adresi: https://stillmed.olympic.org/Documents/Olympic_Agenda_2020/Olympic_Agenda_2020-20_20_Recommendations-ENG.pdf.
- International Olympic Committee. (2022). *Beijing 2008 Medal Table*. Erişim adresi: <https://olympics.com/en/olympic-games/beijing-2008/medals>.
- International Olympic Committee. (2023). *The Olympic Partner Programme*, Erişim adresi: <https://olympics.com/ioc/partners>.
- International Olympic Committee. (2022). *Olympic Marketing Fact File 2022 Edition*.
- International Olympic Committee. (2023a). *Tokyo 2020 Medal Table*. Erişim adresi: [Erişim adresi: https://olympics.com/en/olympic-games/tokyo-2020/medals](https://olympics.com/en/olympic-games/tokyo-2020/medals).
- International Olympic Committee. (2023b). *Beijing 2022 Results*. Erişim adresi: <https://olympics.com/en/olympic-games/beijing-2022/results>.
- International Olympic Committee. (2023c). *Athens 2004 Results*. Erişim adresi: <https://olympics.com/en/olympic-games/athens-2004/results>.
- International Olympic Committee. (2023d). *Rio 2016 Medal Table*. Erişim adresi: <https://olympics.com/en/olympic-games/rio-2016/medals>.
- International Olympic Committee. (2023e). *London 2012 Medal Table*. Erişim adresi: <https://olympics.com/en/olympic-games/london-2012/medals>.

- Kasimati, E. (2008) *Macroeconomic and Financial Analysis of Mega-Events: Modelling and Estimating the Impact of the 2004 Summer Olympic Games in Greece*. Saarbrücken: VDM Verlag.
- Kavaratzis, M. (2004). From City Marketing to City Branding: Towards a Theoretical Framework for Developing City Brands. *Place Brand Public Dipl* 1, 58–73 (2004). <https://doi.org/10.1057/palgrave.pb.5990005>.
- Kavaratzis, M. & Ashworth, G. J. (2005). City Branding: An Effective Assertion of Identity or a Transitory Marketing Trick?" *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 96.5: 506-514.
- Khraiche, M. & Alakshendra, A. (2021). "Hosting the Olympics: Why are we Always Getting the Cost Wrong?", *Managerial Finance*, Vol. 47 No. 6, pp. 845-855. <https://doi.org/10.1108/MF-05-2020-0231>.
- Kissoudi, P. (2008) "The Athens Olympics: Optimistic Legacies-Post-Olympic Assets and the Struggle for their Realization" in: *The International Journal of the History of Sport*. 25 (14), 1972-1990.
- Koba, T., Gong, H., Ross, W. J., & Grady, J. (2021). Sustainable Olympic development: A Proposed Benchmark for Managing Economic Outcomes. *Journal of Global Sport Management*, 6(1), 49-69.
- Leme, L. (2015). "Weekly Chart: How Much Will Rio's 2016 Summer Olympics Cost?" *Americas Society/Council of the Americas*, August 5. Erişim adresi: <http://www.as-coa.org/articles/weekly-chart-how-much-will-rios-2016-summer-olympics-cost>.
- Mangan, J. A. (2008). Prologue: Guarantees of Global Goodwill: Post-Olympic Legacies – Too Many Limping White Elephants?, *The International Journal of the History of Sport*, 25:14, 1869-1883, DOI: 10.1080/09523360802496148.
- Matheson, V. (2019). The Rise and Fall (and rise and fall) of the Olympic Games as an Economic Driver." *Historical Perspectives on Sports Economics*. Edward Elgar Publishing, 52-66.
- Mcbride, J. & Manno, M. (2021). The Economics of Hosting the Olympic Games." *Council on Foreign Relations* (2018). Erişim adresi: <https://www.cfr.org/backgrounders/economics-hosting-olympic-games>
- McCarthy, N. (2021). Massive Costs Behind The Olympic Games. Erişim adresi: <https://www.statista.com/chart/5424/the-massive-costs-behind-the-olympic-games/>
- Mehta, A., Thakur, A., & Atha, C. (2019). Case Study on Beijing National Stadium: Bird Nest Olympic Stadium, *International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET)*, 6(3), 3161-3163.
- Mitrofanova, I. V., Russkova, E. G., Batmanova, V. V., & Shkarupa E. A. (2015). Drivers of the Regional Economic Growth and the Problem of "White Elephants" of the Russian Olympic Megaproject "Sochi 2014", *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(4), 267. Erişim adresi: <https://www.richtmann.org/journal/index.php/mjss/article/view/7077>.
- Musgrave, J. & Raj, R. (2009). Introduction to a Conceptual Framework for Sustainable Events, Event Management and Sustainability (Ed) Musgrave, J. Raj, R., London, Cab International, Erişim adresi: <http://sherekashmir.informaticspublishing.com/776/1/9781845935245.pdf>, (7 Ocak 2023), 1-13.
- Müller, M., Wolfe, S. D., Gaffney, C., Gogishvili, D., Hug, M., & Leick, A. (2021). An Evaluation of the Sustainability of the Olympic Games. *Nat Sustain* 4, 340–348. Erişim adresi: <https://www.nature.com/articles/s41893-021-00696-5>.
- Ndikumana, L. & Boyce, J. K. (2011). *Africa's Odious Debt: How Foreign Loans and Capital Flight Bled a Continent*, Zed Books.
- Okada, I. & Greyser, S. A. (2018). *After the Carnival: Key Factors to Enhance Olympic Legacy and Prevent Olympic Sites from Becoming White Elephants*, Harvard Business School Working

- Paper, Working Paper 19-019, Erişim adresi: https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/19-019_0a98788b-6504-4b95-95c5-2e058785e46e.pdf ,(13 Ocak 2023).
- Papanikolaou, P. (2013). Athens 2004. Ten Years Later the Olympic Infrastructure, the Cultural Olympiad and the ‘White Elephant’ Syndrome, *Journal of Power, Politics & Governance*, 1(1), 1-9.
- Petersson, B. & Vamling, K. (2016). Vanished in the Haze: White Elephants, Environmental Degradation and Circassian Marginalization in Post-Olympics Sochi. In: Makarychev, A., Yatsyk, A. (eds) *Mega Events in Post-Soviet Eurasia. Mega Event Planning*. Palgrave Macmillan, New York. https://doi.org/10.1057/978-1-137-49095-7_4.
- Preuß, H., Andreff, W. & Weitzmann, M. (2019). *Cost and revenue overruns of the Olympic Games 2000–2018*. Springer Nature. Erişim adresi: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/23163/1006990.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Robinson, J. & Torvik, R. (2005). White Elephants. *Journal of Public Economics* 89. 197–210. DOI: 10.1016/j.jpubeco.2004.05.004.
- Scandizzo, P. L., & Pierleoni, M. R. (2018). Assessing the Olympic Games: The Economic Impact and Beyond. *Journal of Economic Surveys* 32.3: 649-682. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/joes.12213>.
- Scherer, J. (2011). Olympic Villages and Large-scale Urban Development: Crises of Capitalism, Deficits of Democracy? *Sociology*, 45(5), 782–797.
- Scott, P. (1989). Culling Technological White Elephants: Lessons from the Australian Animal Health Laboratory. *Science and Public Policy*, 16(1), 47–51.
- Singh, N., & Hu, C. (2008). Understanding Strategic Alignment for Destination Marketing and the 2004 Athens Olympic Games: Implications from Extracted Tacit Knowledge. *Tourism Management*, 29(5), 929-939.
- Szyliowicz, J. S. & Goetz, A. R. (1995). Getting Realistic About Megaproject Planning: The Case of the New Denver International Airport. *Policy Sci* 28, 347–367. <https://doi.org/10.1007/BF01000249>.
- Tagaris, K. (2014). “Ten Years On, Athens 2004 Gives Greece Little to Cheer.” Reuters, 7 August 2014. Erişim adresi: <http://uk.reuters.com/article/2014/08/07/uk-olympics-greece-idUKKBN0G70Y220140807>.
- Tziralis, A., Tolis, I., Tatsiopoulou, I., Aravossis, K. (2006) “Environmental Economics and Investment Assessment” in: *WIT Transactions on Ecology and the Environment*. Sayı 98, ss. 21-33, WIT Press.
- Veebel, V., Markus, R., & Ploom, I. (2019). EU-Financed Peripheral Large-Scale Infrastructure Projects and the White Elephant Syndrome: The Example of Rail Baltica, *Acta Oeconomica*, 69(1), 17-39. <https://doi.org/10.1556/032.2019.69.1.2>.
- Wan, S. K., & Song, H. (2019). Economic Impact Assessment of Mega-Events in the United Kingdom and Brazil. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 43(7), 1044–1067. <https://doi.org/10.1177/1096348019851838>.
- Willis, K. G., Garrod, G. D. & Harvey, D. R. (1998), A Review of Cost–Benefit Analysis as Applied to the Evaluation of New Road Proposals in the U.K., *Transportation Research Part D: Transport and Environment*, 3 (3), 141-156. [https://doi.org/10.1016/S1361-9209\(97\)00035-7](https://doi.org/10.1016/S1361-9209(97)00035-7).
- Zimbalist, A. (Ed.). (2017). *Rio 2016: Olympic Myths, Hard Realities*. Brookings Institution Press. Erişim adresi: <http://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt1vjqp9>.

Zou, P. & Leslie-Carter, R. (2010). Lessons Learned from Managing the Design of the Water Cube National Swimming Centre for the Beijing 2008 Olympic Games. *Architectural Engineering and Design Management*. 6. 10.3763/aedm.2010.0114.

Research Article

Beyaz Fil Sendromu Çerçevesinde Olimpiyatların Ekonomik ve Mali Boyutu Üzerine Değerlendirmeler

Assessments on the Economic and Fiscal Dimensions of the Olympics in the Framework of the White Elephant Syndrome

<p>Kemal CEBECİ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü kcebeci@marmara.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-4405-6423</p>	<p>Özkan ZÜLFÜOĞLU Doç. Dr., Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü ozkan.zulfuoglu@marmara.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-0305-1685</p>
---	--

Extended Abstract

While researches and discussions in the literature on the efficiency and economic effects of public expenditures continue; the white elephant syndrome has been another prominent issue recently. White elephant syndrome is a concept that refers to the phenomenon of large-cost public projects that require large costs but not long-term benefits. One of the criticisms of public expenditures, sometimes economic and sometimes ideological, focuses on inefficiency of these expenditures and waste of resources. In this sense, the Olympics, which countries are willing to organize for prestige purposes, cause the emergence of facilities that require huge maintenance costs and are not actively used after the games. This study aims to examine the white elephant phenomenon in the public finance literature through the Olympics.

It is possible to say that the Olympics are the biggest sporting event in the world. Olympics, which require many stakeholders from different sectors and fields in harmony, can be organized with great costs. In order to organize the event, there may be need for new infrastructure investments as well as the improvement of the existing infrastructure. In addition, organization at this level brings together large number of stakeholders at the public, private sector and international level. It is seen that the Olympics have shown very dynamic development since 1896, when the first modern games were held. Over the years, the popularity of the games has increased, which has increased the costs of editing the games. However, the increase in revenues of the games and the fact that they provide serious promotion opportunity to the country have increased the attractiveness of organizing the games. Studies highlight that the benefits of hosting games are controversial in economic terms. It is revealed that the countries hosting the Olympics are faced with large debts and maintenance obligations. This situation necessitates that the Olympics should be evaluated over cost and benefit and discussed over sustainability.

The average cost of hosting Olympics only for sports branches reaches 12 billion dollars. Almost all Olympics since 1960 have actually exceeded the projected budget 172% on average (Flyvbjerg, Budzier ve Lunn, 2021a, s. 233). As a result, with the end of the Olympics, countries that host the Olympics are left with facilities that have high maintenance and repair costs and are inefficient in terms of use. It is noteworthy that only two cities, Los Angeles 1984 and Barcelona 1992, made profit; other host countries appear to face high costs and financing difficulties (Khraiche ve Alakshendra, 2021, s. 845-846).

In addition to these views, it should not be forgotten that the infrastructure investments made in cities for the Olympic Games create serious economic value. Moreover serious benefits are obtained in terms of country promotion and tourism revenues. As a limitation of study, we would like to point out that we focused on the cost aspect of Olympics. Although there are studies in the literature that emphasize positive effects (Gold ve Gold, 2008, s. 300-301; Preuß, Andreff ve Weitzmann, 2019); there are many studies focusing on the cost-financing dimension of the subject such as more high-cost investment projects, olympic villages, sports centers that remain idle after the games, financing difficulties, negative

effects on public budget (Scherer, 2011, s. 795). There are many studies show that Athens, London and Rio Olympics create huge costs for host countries. (See Gold ve Gold 2008, Kavartzis 2004, Kavartzis ve Ashworth 2005, Clement 2005, Scherer 2011, Boroghi, Ribeiro ve Lourenço, 2018; Wan ve Song 2019). Despite the intense discussion of the positive and negative effects of the Olympics in the literature, there are also studies that directly focus on the phenomenon of the Olympic facilities turning into white elephants due to the post-Olympic maintenance costs. (Mangan, 2008; Gold ve Gold, 2011; Andreff, 2012; Flyvbjerg ve Stewart, 2012; Mitrofanova, Russkova, Batmanova ve Shkarupa, 2015; Alm, Solberg, Storm, ve Jakobsen, 2016; Petersson ve Vamling, 2016; Zimbalist, 2017; Okada ve Greysen, 2018; Davis, 2020).

In this context, there are multidimensional positive or negative effects that go beyond a sports event. As the literature reveals, while the Olympics can provide multi-faceted benefits for the host countries, it can also bring up remarkable economic bill with the provision of necessary infrastructure and expenditures at the games stage (Preuß ve ark., 2019, s. IX). As the enduring legacy of hosting the Olympics, it is possible to observe number of abandoned and oversized investments in sports venues in the host cities. In host cities such as Athens, Beijing and Rio; collapsing stadiums and forgotten olympic villages stand out as symbols of disastrous financial statements rather than proud monuments commemorating athletic achievement (McCarthy, 2021, s. 1). When the cost overruns in large investment projects are examined; 0.2% for highways, 0.34% for bridges and tunnels, 0.36% for energy, 0.45% for rail systems, 0.9% for dams, 1.07% for information technologies and for Olympics, is 1,72%. Olympic Games draw attention as the investment with the highest budget overrun on average. (Flyvbjerg, Budzier ve Lunn, 2021b, s. 30; Flyvbjerg, Stewart, ve Budzier, 2016, s. 16).

In conclusion; Olympics have been criticized for leaving host cities with facilities that are often referred to as "white elephants", with no or underutilized facilities. These facilities, which are built at great cost, often become financial burden for the organizing cities and therefore for the taxpayers in the country. While the Olympic games can bring economic benefits such as increased tourism and infrastructure development, it is important for a country to consider the long-term costs and benefits before bidding to host the games. The effects of Olympics differ in terms of the benefits expected from the developed and developing countries and the Olympics. The total expenditures made for the Athens, Beijing, London and Rio Olympics are over 10 billion dollars. Especially the Beijing 2008 Olympics are the most expensive summer games in history with a cost amount exceeding 50 billion dollars. Although Athens, London and Rio have similar costs in terms of costs, it can be said that the burden felt in real terms differs depending on the economic development conditions of the countries. The relatively low level of development of the economies of Greece and Brazil, in particular, may result in heavier costs for these countries. Athens and Rio necessitated new infrastructure investments and large expenditures for Greece and Brazil. Especially, Brazil's successive performance of both the World Cup and Olympics has brought great economic burdens, although great contributions have been made in terms of prestige. Greece, on the other hand, has caused the facilities built for mega event such as the Olympics to remain idle due to the fact that it is a small country and sports organizations are jammed in certain areas. In the case of China, it is possible to say that the investments made were carried out with the aim of improving the image of the country. Although China made huge investments for the Olympics, both the medals they won and the benefits they obtained in terms of promoting the country put the white elephant syndrome discussions on the back burner. In the London Olympics, the country's developed infrastructure system and the fact that England is a developed country enabled them to achieve the results they wanted from the Olympics.